

Hausjärvi Hikiä - kirkonkylä osayleiskaavan laajennusalueiden arkeologinen inventointi 2021

Timo Jussila

Tilaaja: Hausjärven kunta

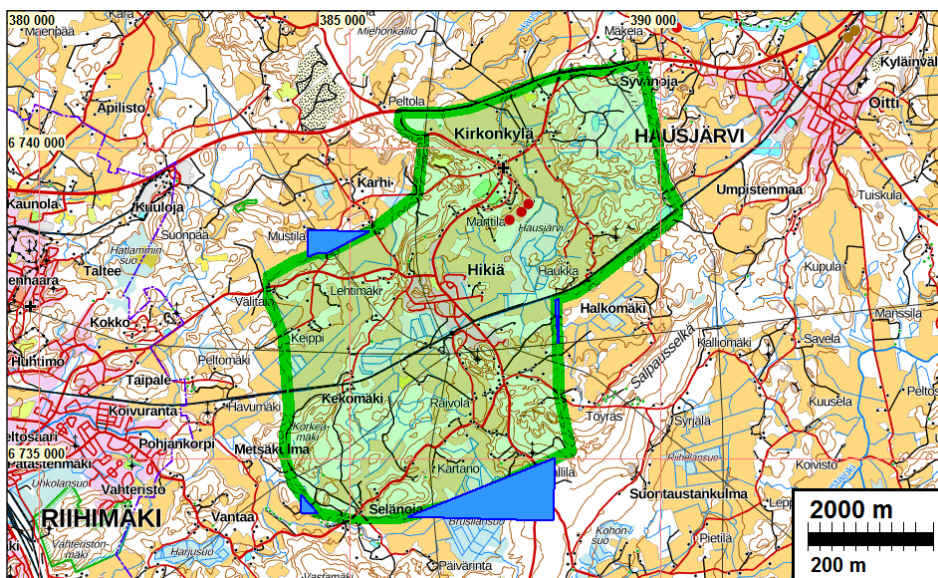
Sisältö

Perustiedot	2
Kartat ja alueet	3
Inventointi	5
Muinaisjäännökset	5
1 HAUSJÄRVI SARVENLÄHDE	5
2 HAUSJÄRVI SARVENLÄHDE ITÄPUOLI	7
3 HAUSJÄRVI SEPPÄLÄNTIENHAARAN ETELÄPUOLI	8

Kansikuva: Sarveinlähteet Brusilansuon itäpuolella vanhalla kylärajalla. Länteen.

Perustiedot

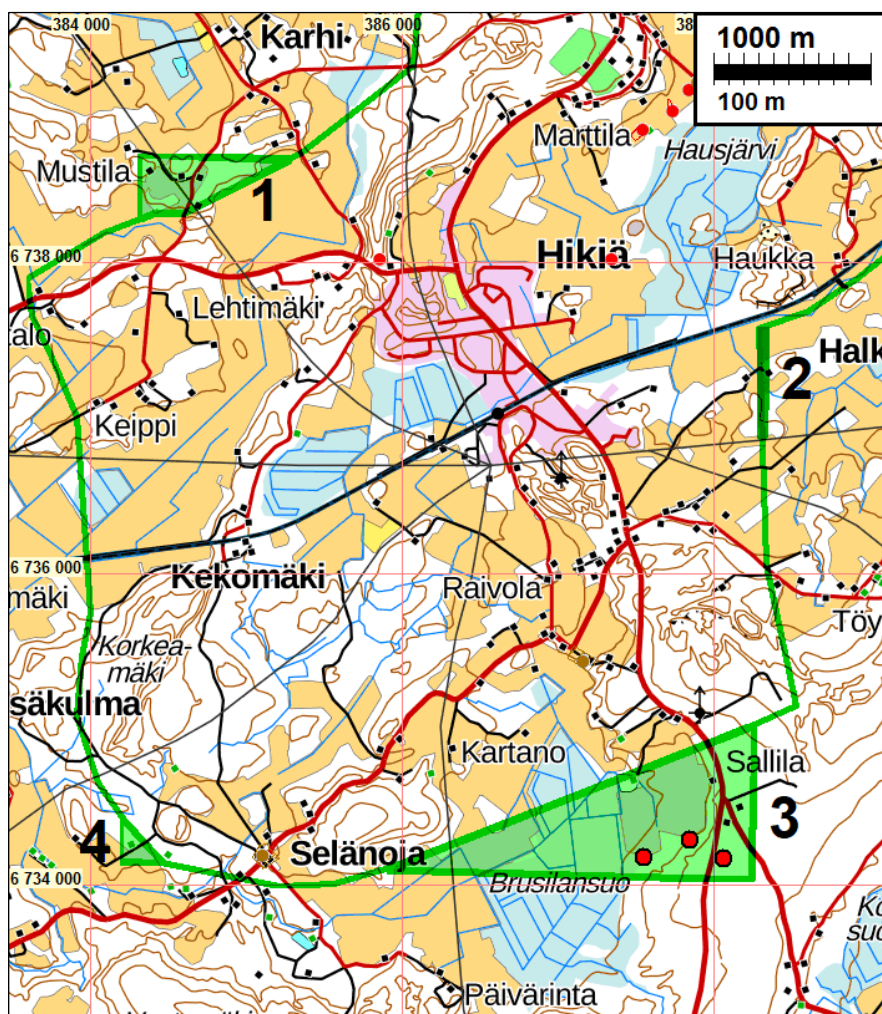
- Alue:** Hausjärven Kirkonkylän, Hikiän ja Selänojan alueita kattavan Hikiä-Kirkonkylä osayleiskaavan suunnittelualueen laajennusalueet.
- Tarkoitus:** Selvittää kaavan laajennusalueiden muinaisjäännökset ja muut arkeologiset kulttuuriperintökohteet.
- Viite:** Tämä on v. 2020 tehdyn, em. kaava-alueen arkeologisen inventoinnin täydennys: *Hausjärvi Hikiä - kirkonkylä osayleiskaavan arkeologinen inventointi 2020. Mikroliitti Oy*
- Työaika:** Maastotyö 7.9.2021
- Tilaaja:** Hausjärven kunta.
- Tekijät:** Mikroliitti Oy, Timo Jussila
- Tulokset** Laajennusalueilta ja niiden liepeiltä ei tunnettu ennestään muinaisjäännöksiä eikä muitakaan arkeologisia kohteita. Laajennusalueilla ei ole sijainnut 1800 lukua vanhempaa historiallisen ajan asutusta. Kaakkoiselta laajennusalueelta, Brusilansuon länsipuoleisen Salpausselän juurelta löytyi vanha, kylävälinen rajamerkki, joka on muinaisjäännös, selän rinteeltä kylärajan viisarikivet ja laelta hiilimilun pohja, joka myöskin on muinaisjäännös (sen ikä on kuitenkin epävarma – voi olla nuorikin). Muilta kolmelta laajennusalueelta ei löydetty mitään arkeologisesti kiinnostavaa.

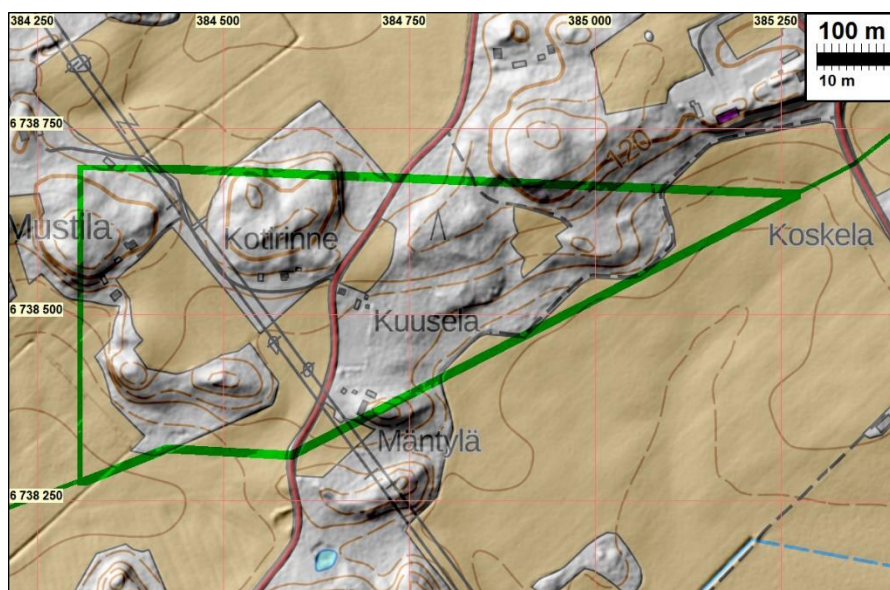
Laajennusalueet sinisellä ja v. 2020 tutkittu alue vihreällä.

Selityksiä: Raportin koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta elokuussa 2021. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 8/2021. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n palvelimella ja sen varmuuskopioilla.

Kartat ja alueet

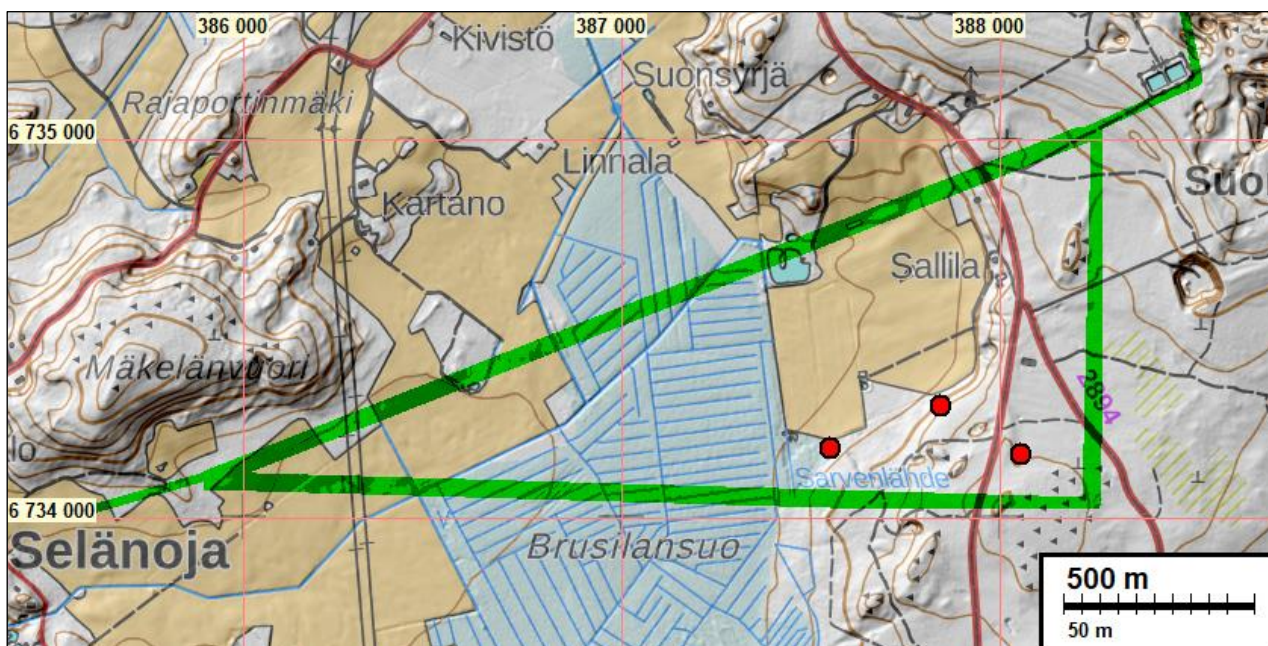
Laajennusalueet 1-4. Alueelta kolme löytynyt muinaisjäännökset punaisin palloin.

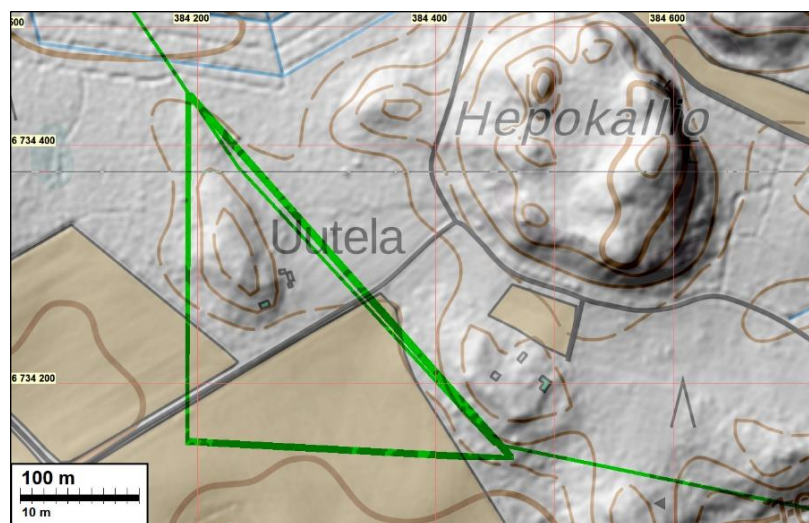
Alue 1 Kahrissa. Alueen itäkoillis- ja länsilounaisosien rakentamattomat metsämaat tarkastettiin mutta mitään mainittavaa ei siellä havaittu. Pellot olivat ummessa eikä niitä katsottu – oletusarvoisesti niiltä tuskin mitään on löydettävissä. Vanha kylätontti sijaitsee yli 500 m pohjois-koilliseen alueelta. Alueella ei ole ollut asutusta historiallisella ajalla ennen 1800 luvun loppua. 1842 pitäjänkartalla alue on vielä täysin autia eikä tietäkään vielä ole.

Laajennusalue 2 on niin vähäinen, että sen voi todeta tulleen katsotuksi v. 2020, eikä sitä nyt tarkastettu maastossa.

Alue 3 on suurimmaksi osaksi suota, jota ei maastossa tarkastettu. Sen itäosan Salpausselän alue tarkastettiin maastossa liki kattavasti silmänvaraisesti. Alueella havaittiin vanha kylien välinen rajamerkki, sen viisarikivet ja hiilimiilu, jotka on merkitty punaisilla palloilla yllä olevaan karttaan. Historiallisen ajan asutusta alueella ei ole ollut ennen 1900 lukua.

Alue 4 vilkaistiin maastoosa vain pikaisesti Uutelan pohjoispuolelta. Vanhaa historiallisen ajan asutusta ei ole ollut lähimailla.

Inventointi

Hausjärven kunnalla on käynnissä Hikiä-kirkonkylä alueen yleiskaavan laatiminen. Kaava-alue inventoitiin v. 2020 (Jussila & Rahtola, Mikrolitti Oy). Sen jälkeen kaava-aluetta laajennettiin neljässä eri kohdassa. Hausjärven kunta tilasi laajennusalueiden arkeologisen inventoinnin Mikrolitti Oy:ltä. Maastotyön teki Timo Jussila 7.9.2021 työn kannalta mainioissa olosuhteissa.

Kaava-alueen tarkempi- ja yleiskuvaus sekä lähdeluettelo n v. 2020 raportissa eikä sitä tässä toisteta. Kaikki muut laajennusalueet paitsi alue 2 tarkastettiin maastossa. Vanhojen karttojen perusteella (ks. v. 2020 raportti) näillä alueilla ei ole ollut historiallisella ajalla kiinteää asutusta ennen 1800 luvun loppua tai 1900 lukua. Alueilla ja niiden liepeillä ei myöskään sijaitse ennestään tunnettuja arkeologisia kohteita. Laserkeilausaineistossa ei alueilla erottu mainittavaa - Alue 3:n itäosa sijaitsee 1. Salpausselän rinteessä ja lakialueella ja sen alue on hiekkamoreenia ja hiekkaa. Kuten hiekkakankailla yleensä, niin täälläkin laserkeilausaineistossa (rinnevarjostuksessa) näkyy erilaisia kuoppia ja kasoja, jotka kaikki tämän alueen kohdalla osoittautuivat nykyaikaisia maanottokuopiksi ja kasoiksi tai luonnonmuodostumiksi. Alueella sijaitseva hiilimiilu erottuu vain vaivoin rinnevarjostuksessa. Tämän reunamoreenin lakialueen katsoin liki kattavasti silmänvaraisesti. Suon laidalla ja alarinteessä maaperä on kivikkoista ja hienoaineksista ja kasvillisuus on kuusikkoa. Alueet 1 ja 2 olivat hyvin pusikkoista ja tiheäkasvuista moreenimaastoa ja peltoa. Mitään arkeologisesti kiinnostavaa siellä ei ole.

Lopputulos on se, että kaakkoisella laajennusalueella, Bursilansuon länsipuolella, Salpausselän juurella, rinteellä ja laella havaittiin kolme muinaisjäännöstä: rajamerkki, viisarikivet ja hiilimiilu.

21.10.2021

Timo Jussila

Muinaisjäännökset

1 HAUSJÄRVI SARVENLÄHDE

Mjtunnus:

Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)

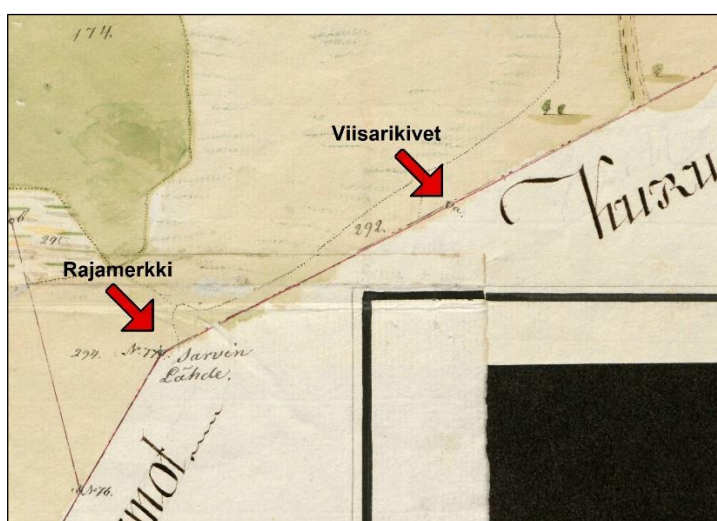
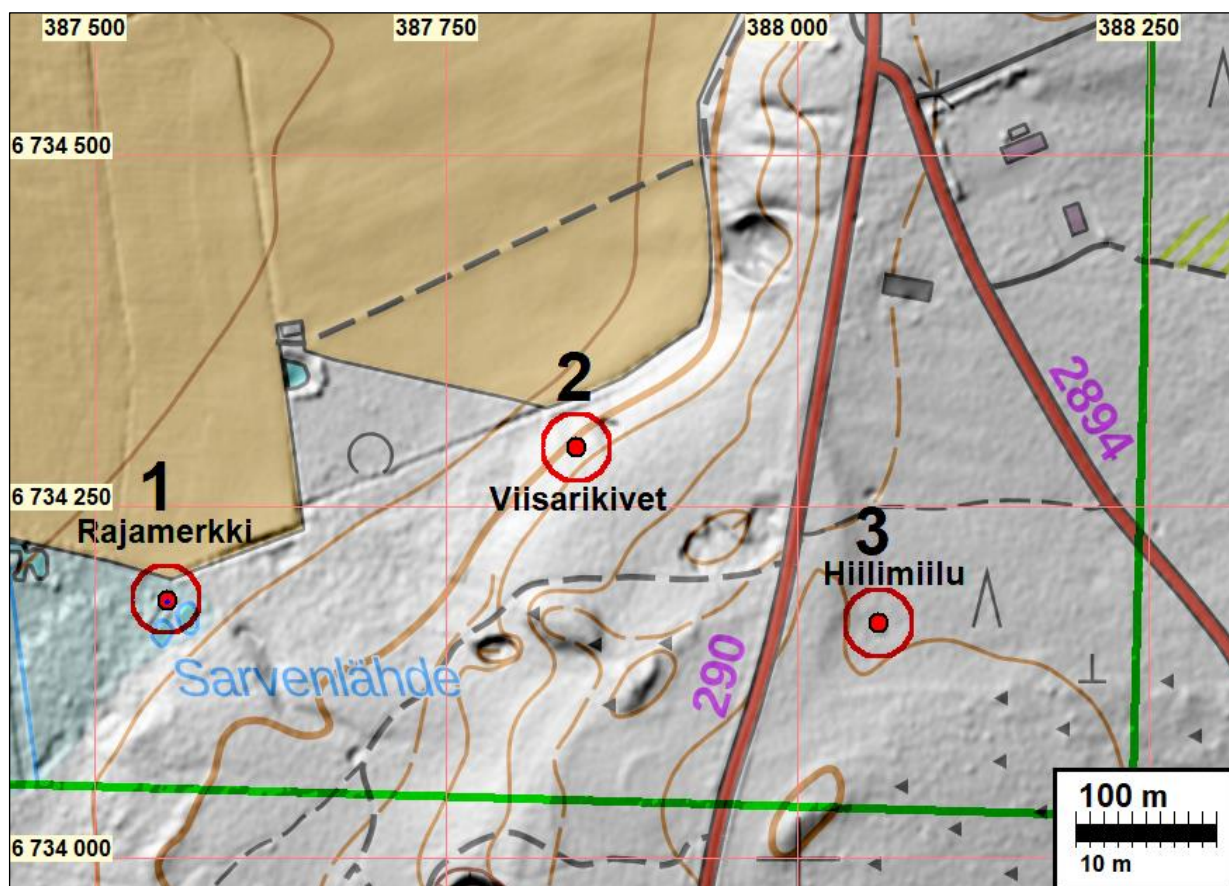
Ajoitus: historiallinen

Laji: rajamerkki

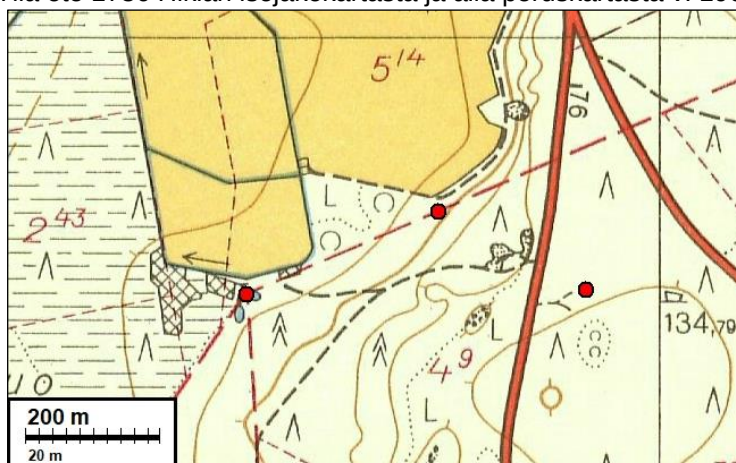
Koordin: N: 6734178 E 387548

Huomiot: Hikiän, Kurun ja Erkylän kylien välinen rajamerkki, joka merkitty mm. v. 1786 Hikiän isojakokarttaan nimellä "Sarvinlähde". Myöhemmillä kartoilla (peruskartoilla) paikan nimi on Sarveinlähde. Isojakokartalla rajan etelä-kaakkoispuolella on "Kurun kylän maita" eikä siinä mainita myöhemmissä kartoissa Erkylää, jonka maat ulottuvat etelästä kiilana rajapisteeseen peruskartoilla. Rajamerkki koostuu viidestä, isosta pystyyn nostetusta kivistä. Rajamerkki on edelleen käytössä.

Paikan pohjois-luoteispuolelta on otettu turvetta ja lähteistä on kaivettu oja joka kulkee rajamerkin kupeesta. Korkeaa pystykivi on hiemaan kaatunut ja kallellaan. Viisarikivet Hikiän ja Kurun rajalla sijaitsevat rajamerkistä 310 m itäkoilliseen.

Yllä ote 1786 Hikiän isojakokartasta ja alla peruskartasta v. 1960

Rajamerkki eri suunnista

2 HAUSJÄRVI SARVENLÄHDE ITÄPUOLI

Mjtunnus:

Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)

Ajoitus: historiallinen

Laji: rajamerkki - viisarikivet

Koordin: N 6734290 E 387844

Tutkijat: Saukkonen J 1983 inventointi

Kuvaus: Viisarikivet Hikiän ja Kurun rajalla, Sarveinlähteen rajamerkistä 310 m itäkoilliseen. Merkitty 1768 Hikiän isojakokartalle (merkinnällä: va). Rajalinjalla on metrin matkalta viisi pystyyn asetettua, litteää kiveä.

Kartta sivulla 6.

Viisarikivet

3 HAUSJÄRVI SEPPÄLÄNTIENHAARAN ETELÄPUOLI

Mjtunnus:

Status: kiinteä muinaisjäännös (sm) - mahdollisesti

Ajoitus: historiallinen

Laji: hiilimiilu

Koordin: N 6734164 E 388057 (miilun keskipiste)

Huomiot: Paikalla on hiilimiilun pohja, halkaisija 16 m (ojasta ojaan), joka näkyy laakeana matalana kumpuna, jota ympäröi ojat. V. 1960 peruskartalla sen kohdalle tulee metsätie Hikiäntieltä. Voisiko kyseessä olla suhteellisen nuori miilu, kuten sota-aikainen miilu, jossa on tehty hiiliä häikäpönttöihin? Jos niin on, niin Museoviraston ohjeistuksien mukaan kyseessä ei ole muinaisjäännös vaan muu kohde (ei suojelukohde) ellei se ole tehty armeijan toimesta ja tarpeisiin, jolloin sen voisi tulkita olevan ”puolustusvarustus” ja siten Rml:n nojalla suojeltava arkeologinen muu kulttuuriperintökohde. Varmuuden vuoksi tässä kuitenkin tulkittu muinaisjäännökseksi koska ajoitus jatkosodan aikaan ei ole varma eikä tekijästäkään ole tietoa ja koska on tullut maan tavaksi, että hiilimiilut ovat ikään katsomatta muinaisjäännöksiä. Ajoitus voidaan tarvittaessa tehdä miilusta otettavasta radiohiilinäytteestä.

Kartta sivulla 6.

Hiilimiilun pohja erottuu matalana laakeana kumpareena, jota ympäröi ojat